

Laura Spiegelmann

törekvés magyarázza, a dominánsan a „legszebb része” – „ker-tecskéje” – „puncija” – „pinája” –,„lába köze” és gyakori izgalmi állapotai köré szervezett én-tudat viszont ebben a „nagy ned- vességben” (21) épp az ellenkező, a test-beszéd keresettségének hatását éri el. Még akkor is, ha a történet szintjén indokolt az elbeszélő alany és mások testének, pontosabban testrészeinek és váladékainak előtérbe helyezése, amennyiben a test itt, kevésbé meglepő módon, a szubjektivitás mentsváraként, végső, kiiktat-hatatlan jelölőjeként funkcionál. Az élettörténetből szelektált események jó része szintén a (szexualizált) test szoláris szerepét, narratív centralitását állítja előtérbe: Laura életmetszetének, a narratív *keretezés*nek az eseményei zömében szexuális életének fejleményeit rögzítik, Ellis és Etxebarria jelenetezésére és nyelv-használatára emlékeztetve.

Laura Spiegelmann

(*minden bajok oka*) A nihilista világképű életmód-próza ugyanis két főbb narratív szál mentén kanyarog: a depresszióban dagonyázások és a kü-lönléfele szexuális kalandok mindennapi, az infantilizáló regisz-tert is alkalmazó nyelven előadott epizódjai, mondhatni, lelkizés és teste(d)zés váltogatják egymást. Mindkettő kiváltója, oka és eredete Laura „szerelme”, az elbeszélésben ez által (is) hatalmas-ra nagyított férfi, akiről nemigen regél alanyunk, akinek tulaj-donság-együttese a lányra tett elemi hatásából, csélcsaptságából, ínycenc szakácskodásából és jó szeretői képességéből áll össze: „[e]gy fekete lyukban élek, ahol együtt van a soha és a mindig, mindezt neki köszönhetem” (30); „[m]ióta tudom, hogy baszni jó, nem sokat gondolkodom ezen, és a félreértések elkerülése végett, kedves, ez utánad kezdődött, ahogy az is, hogy kizárólag nőkkel tudok szerelmeskedni, férfival már csak baszok, legjobb esetben szeretkezem, miattad, te geci [...]” (114–115). A fér-fi hiányával tüntet, egy markánsan megírtnak semmiképp sem mondható „fekete lyuk” az elbeszélésben, pár vonással körbe-rajzolt sziluett, aki a narratív motiváció szerint mégis lényegileg formálja az elbeszélést.

És, tegyük hozzá, Laurát: ez a rendkívül meghatározónak nevezett szerelmi kapcsolat a mester-tanítvány, ha tetszik, úr-szolga viszony toposzával jelenítődik meg, amennyiben Laura a másik, her Love & Master tulajdonságait veszi át: „sokat ta-nultam tőled, stílust, hidegséget, bölcs hallgatást, sokszor meg-aláztál [...]” (33); „sokat tanultam tőle, stílust, hidegséget, bölcs hallgatást, sokszor megaláztam más férfiakat és nőket [...]” (34). A minimálisra húzott, lendületes elbeszélés a szüzességvesztés körülményeinek kivételével semmit sem árul el a férfi előtti Lauráról, az *azutánra* fekteti a hangsúlyt: a másikban való felol-dódásnak, az énhatárok elveszítésének szerelem-közkhelyei így az imitációba íródnak át. Ezáltal viszont Laura tükrözéses, vissza-verős jellege (vö. Spiegelmann) szabadosságát nem az önrendel-kezés szabadságaként, hanem egy örökölt vagy ellesett pattern rabságaként, bizonyos (žičeki) értelemben mazochista alávetett-ségként mutatja fel. Az *Édeskevés* szerelembeszédének szintén az ismétlés a meghatározó alakzata, amennyiben ez a szótár a „sze-

relmem” szó meg-megemlítésére, Kemény *Megsált úrhajós*ából kölcsönzött metaforákra és sorokra (vö. a fenti idézettel), illetve a „szerelmem” magasabb stílusát az odi et amo jegyében a „geci” és a „rohadék” vulgarizmusába forgató alacsony stílusra szorítko-zik. Jóllehet „nevelődéstörténetét” egy másik férfi¹⁰ és egy nő¹¹ teljesíti ki, az elbeszélt történetben kiíratlan szerelem és szerel-mes destabilizálja az önpusztítás kiírását, hiszen az elbeszélésben jelentéktelen, a történetben annál jelentősebb szerepet kapó férfi elmissáolsága aránytalanná teszi *az utána* következő élmény-és szózuhatagot.

Laura Spiegelmann

(*minimal art*) Karakterek helyett laza körvonalú alakok kísértenek, keresztnév-vel vagy nélküle (de izgató vagy izgatnivaló testrészekkel), a szituációk háttér-információi rendre elmaradnak, az elbeszélt hely-zetekbe mintegy belehull a szubjektum; a céltalan téblábolás, a száraz, dísztelen elbeszélésmód, a tudatfolyam-narrációhoz erő-sen közelítő mondatok pedig nyomasztóan homogén diegetikus világot hoznak létre: a felület ilyen diszkurzusa a minimalizmus-hoz közelíti az *Édeskevést*, szenvedő betétjei azonban el is távo-lítják tőle. Bár az önkritikus merengések a rég(ebb)i jegyzetek vagy az én aktusai fölött nem többek fölös (ön)stilizációnál, s a kiadói fülszöveg által említett „legelképesztőbb szexuális »és érzelmi« kalandoknak” sem láttam nyomát, ahogyan a „nyílt szexualitás” „ábrázolása” helyett is inkább csak túlhajtott retorika-ra bukkantam, a szöveg kétségkívül ügyesen adagolt lélegzet-vételekkel, jó sodrással jut el kvázi-heppienájéhez. A vallomásos irodalom gyöngyszemének azonban semmiképp sem nevezném, ehhez ugyanis az *Édeskevés* Vavyan Fable, alias Molnár Éva egyik kedves fordulatával élve, „grand pity”.

Laura Spiegelmann

(*Wilde Oszkár*) Oscar Wilde „szellemi üzenetei” természetesen sosem kanoni-zálódtak az életmű részeként. Abban a történetben a médium csakugyan maga volt az üzenet.

Laura Spiegelmann

Laura Spiegelmann

Laura Spiegelmann

Laura Spiegelmann

Laura Spiegelmann

Laura nem létezik

(*Spiegelmann Laura: Édeskevés. Magvető, 2008*)

Laura Spiegelmann

Laura nem létezik. Laura ugyan sóvárog, menekül és emlékezik, mégsem válik valóságossá. Valóság viszont szexualitása, melyben „legszebb része” vagy éppen annak hiátusa szervezi vágyait és szenvedéseit. Laura a női szexualitás torzója, a délelőtti részeg-ség, a céltalan bolyongás; rettenetes és visszataszító, ám légies és álomszerű. Laura egyszerre agresszor és bántalmazott, önfeledt és kétségbeesett, egészséges és beteg.

Laura ugyanakkor megmutatja magát nekünk, vagyis meg-mutatja szexualitását; nőként ír, így a női szexualitásról beszél, mégpedig az általa megélt női szexualitásról, amely Laura szét-hulló személyiségében középpontot alkot. E szexualitás éppúgy kettős, ahogyan Laura maga: egyszerre valóságos és megálmo-dott; azonosságot teremt, ám ellentétet is.

Laura történetének olvasását mindenekelőtt a gyanakvás kíséri. Támadás-e a túlfűtött szexualitás, mely Laura minden-napjait jellemzi? A nő vagy a férfi elleni támadás? Az olvasó meg-botránkoztatását szolgálja Laura szélsőséges szexuális életének bemutatása vagy valóban szerzőnk tükre, amelyben önmagával való szembenézésének szomorú felvonásait gyűjti össze?

E gyanakvás talaján nem csoda, ha a női olvasó számára szemet szúr néhány apróság. Miután a regény által felsorakoztatott bizo-nyítékok sokaságától roskadozva elfogadtuk, hogy: 1. a nők élnek nemi életet, 2. a nők szeretnek nemi életet élni, 3. a nők minderről beszélni és írni is szeretnek, emellett pedig különös becsben tart-ják nemi szervüket és mások nemi szervét; mégsem tudunk teljes mértékben azonosulni Laurával. Laura (leginkább szexuális) örö-mei ugyanis időnként túlzottnak tűnnek és szenvedései is hasonló módon tolódnak el. Nem saját történetéhez és preferenciáihoz ké-pest, hanem az olvasó történetéhez képest, amely szintügy terhes a nemiség problémáitól, mint Lauráé, ám éppen e tapasztalatokból okulva többé-kevésbé rendszerezett és feldolgozott, így logikus és érthető. Lauránál azonban léteznek bizonyos hangsúlyeltolódások, amelyek heterogén erőket sejtetnek a háttérben, és bizony túlmu-tatnak a „szenvedélyes, szertehulló” lány alapvető lelki alkatán. Mindez kissé megtöri Laura szomorú és elkeseredett, ám szexéhes karakterét és újra és újra felkelti gyanakvásunkat.

Igen jó példa az előbbiekre Laura találkozása a Candida Albicansszal – a rémes hüvelygombával, amely noha hétközna-pi és többé-kevésbé ártalmatlan, Laura számára mégis a szőr-nyű megpróbáltatások között a legszörnyűbbnek bizonyul... Májjkóma és szívelégtelenség ide vagy oda, a Candida Albicans a nők igazi félelme, a női lét zsákutcája, minden baj között a leg-nagyobb, mert vizket és éget és fáj, és absztinenciára kényszerít. Ez az igazi trauma, a valódi szenvedés, amelynek forrása a férfi, elszenvedője pedig a legyengült immunrendszerű, kiszolgálta-tott áldozat, a nő.

Laura Spiegelmann

Laura Spiegelmann

Laura Spiegelmann

Laura Spiegelmann

Laura Spiegelmann

Laura Spiegelmann

Laura Spiegelmann

A Candida Albicans egyébiránt, ahogy ezt Laura is meg-jegyzi, a normál bélfóra része, minden egészséges szervezetben megtalálható, súlyos tüneteket pedig általában csak járulékos betegségként, vagy szélsőségesen legyengült szervezetenél okoz. Enyhébb változata ugyanakkor rendkívül gyakori, és tünetta-nát tekintve korántsem oly drámai, hogy felvegye a versenyt a májkómával vagy a szívelégtelenséggel. Laura számára – akinél feltehetően alkoholizmustól legyengült immunrendszere adott szabad folyást a betegségnek – mégis ez a fizikai felbomlás legel-viselhetetlenebb kísérője.

Hogy felér-e a szexuális önmegtartóztatás, a diéta és gyógy-szeres kezelés a szexuális bántalmazás, a megalázás és a fizikai ag-gresszió kínjaival, azt Laurának és a női olvasónak kell eldöntenie, akik igazán okulhatnak végre a női fizikum gyengeségét és a nő ebből fakadó testi-lelki kiszolgáltatottságát hangsúlyozó nagy múltú írásokból. A női nem és szexualitás rejtélyének történeté-ben e művek rendkívüli szerepet játszottak, és érdekes módon éppúgy előtérbe állították a nő olthatatlan nemi vágyát, mint ahogy Laura is tette, mindenevő szexuális falánksággal jellemez-ve az önmagához és olvasóihoz őszinte szerzőt.

A női természetet taglaló említett írások, legyen szó akár a *Malleus Maleficarum* nőgyűlölő szóáradatáról vagy akár a *Nem és jellem* határozott állásfoglalásairól, hátborzongató és újszerű kvali-tásokkal ruházzák fel a női szexualitást, amely elsősorban hím-nemű szerzőik fantáziáját és elhárító mechanizmusaik viszonyla-gos éretlenségét dicséri, teret adva a férfiprojekciók áradatának. Ilyen projekciók özöne Laura is, mindez azonban csak bizonyos értelemben teszi illuzórikussá személyiségét és vágyait.

Laura projekciók füzére; a férfiprojekcióké és a nőieké, amelyeket a bátor, ám instabil női psziché képez kusza szeretet-kapcsolataiban. Önmaga és mások kivételéseinek halmaza, az azokkal való kényszeredetett azonosság, amely ugyan megterem-ti őt, ám egyúttal el is idegeníti valódi önmagától. Laura a vágy és a csalódás frusztrációja, személyisége széttartó és fragmentált, amely az öndestrukció útján tartja. Büntet és főleg bűnhődik, és sajnálni sem igen tudnánk, ha nem jelenne meg időnként sze-relme; nem menne át a színen, nem lépne ki az ajtón vagy nem tűnne fel Laura lábai között. Ez a szerelem teszi – az egyébként nem létező – Laurát időnként valóságossá.

Így Laura leginkább valamiféle színes léggömbhöz hasonlít, amely ugyan leköti figyelmünket, ám felszíne mögött nem ta-lálunk, és főleg nem is keresünk semmit. Laura így hol létezik, hol kipukkad, hol hiszünk neki, hol kinevetjük. Laurát azonban mégiscsak jó olvasni.

Jó olvasni a prúdeknek, mert Laura felháborító és gusztusta-lan, és... na nem, én aztán nem vagyok ilyen, sőt a nők sem ilye-nek, és egyáltalán ki írta ezt a könyvet és kikérem magamnak. Jó olvasni az állítólag emancipált, nagyétvágyú nőknek, mert... végre, más is szereti a szexet, ha nincs is éppen a legjobb formá-ban, gyönyörködünk a férfi nemi szervekben és élünk-halunk értük. Jó olvasni a férfiaknak, mert mindig is tudták, hogy a nők élvezik és akarják a szexet, sőt még érzelmi kapcsolatokra sem

^[10] „[A] felnőtté válás újabb állomását jelentő éjszakáról [...] seggbebasztak, vedd ennyinek” (77–79).

^[11] „[Ú]gy még senki nem ért hozzám [...] neki hittem el, hogy tényleg szép lehet a pinám, ezt a szót utoljára használta [...], ezt tőle tanultam” (118).

törekcsenek. És jó olvasni a Laurához hasonló összetört szívű romantikusoknak, akik beérik szerelmük delíriumos emlékképével, és régóta társuk a lesújtó egyhangúság.

Az *Édeskevés* persze nem kis megpróbáltatás azoknak, akik nem kíváncsiak a női szexualitás sötét oldalának újabb artikulációjára. Ám e szexualitás, bármilyen legyen is, kétségtelenül nagy érdeklődést kelt, származzon akár férfitől, akár nőtől. Éppen ezért szükségtelen megriadni attól, hogy Lauránk esetleg nem létezik. Ő maga sem ijedt meg, így az olvasó se tegye. Hétköznapi nemlét ez valójában, amelyet elfednek a téves azonosulások és kötődések. Mindannyiunk nemléte ez, férfiak és nők közös természeténye, tükkörképünk megszokott idegensége.

Csobánka Zsuzsa

Ködszurkáló

(*Spiegelmann Laura: Édeskevés. Magvető, 2008*)

Spiegelmann Laura én vagyok. Hiszen ennyi erővel én is lehetnék, figyelembe véve az irodalmi élet tökéletesített kombinatorikáját. Kritikámat azzal kezdem, ha tudnám, se érdekelné, kicsoda Spiegelmann Laura valójában, nem hiszek abban, hogy attól lenne jobb vagy rosszabb egy könyv, hogy azt X., Y. vagy Z. írta. Abból persze lehet egyéjszakás kaland, mint az *Édeskevés*ben, hogy kiderül, Laura valóban otthagyja-e a bugyiját minden adandó alkalommal minden aktuális helyszínen, matrac mellett, netán véletlenül beállítva a szennyestartó mögött. De az egyéjszakás kalandok a maguk módján súlytalanok. Azt hiszem, Laura kikérné magának, ha úgy kezelném.

A történet ismert, és nem is az mond sokat. Adott egy harmincas nő és szerelme. Kettejük viszonyáról, közös életükről jószerivel semmit sem tudunk, „aztán hirtelen, csak mert ő úgy gondolja, az egésznek vége, hirtelen tényleg vége...” És a Laura nevű elbeszélő megroppan, nem bírja feldolgozni az elhagyatottságot, öngyilkosságot követ el. Megoldás nincs, mondhatni, elbénázza, holott biztosra akart menni – életben marad. Új életében még dühödtebben iszik és *baszik*, mert szerelmeskedni csak nőekkel szokott, aztán belátja, hogy nincs megoldás, mert *csak* megoldás van. Azt persze senki sem ígérte, hogy könnyű lesz. Valóban pokoli szembenézni mindazzal, aki Laura maga, de lehetne X., Y. vagy Z. is, nekik is mélyrepülés lenne – az *Alien 4.* jut eszembe, amikor a klón Sigourney Weavert megkérdezi Winona Ryder, hogyan tudod elviselni magad, mire S. W. azt válaszolja, hidd el, nincs sok választásom. Hát ez az, amit Laura is belát.

Kritikus szemmel közelítve, eltekintve a „sztárságtól”, amivé a szerző lett, alapvetően egy első kötetről van szó, ami megkerülhetetlen szempont. El lehet utasítani (szíviünk joga), de vitathatatlan, hogy nagy port kavará jelenséggel van dolgunk.

Méltatlannak tartom viszont azt, hogy a kritikák többnyire elsiklanak a szöveg felett, mert beleragadnak a személyközi, illetve nemi kérdébe, holott pontosan láthatnák, hogy Spiegelmann Laura, ha tetszik, akár én is lehetnék, a szöveg nem ettől lesz jobb vagy rosszabb. De milyen a szöveg maga?

„Szabadsághoz köze semmi”, írja Laura magáról, és ezt gondolom a szövegről is, hogy alapvetően egy óriási védőhálóként működik azáltal, hogy megíródik. Nem arra gondolok, hogy Spiegelmann terápiás célzattal kezdett-e a blogírásba, egyszerűen az *Édeskevés* Laurája ébred rá írás közben arra, hogy végtelenül mindegy, mi történt, ő a pók és ő szövi a hálót is, amibe bele ragadt. Két menekülési útvonalat látok: a trágárságot, aminek sokak szerint a 2008-as év legjobb első mondatát köszönhetjük, és az érzelmességet, sőt érzélgősséget. A két szélsőség közötti feszültség néhol számomra is soknak tűnik, van, hogy összeegyeztethetetlen a kettő, aztán megengedő leszek, mert a kettő mögött ugyanazt az embert látom. Egy rendkívül érzékeny, ám önsanyargatásra erősen hajlamos, szélsőséges nőt, aki maga sem tudja, mivel őszintébb: ha tövig nyel, lóbaszóméreteket konstataál vagy kivakarja magából a tampont, avagy akkor, ha végenincs gondolatfolyamokba kezd, és eltéved a maga teremtette útvesztőkben. Az origó ugyanaz az önsanyargatás. Néha olyan, mintha a szexszel is csak saját testét akarná kínozni, továbbmegyek, a végletekig vitt kínzások tárgyiasítják teljes valóját, ezáltal teremtve lehetőséget arra, hogy ne kelljen még egy ideig szembenéznie magával, és azzal, hogy gyűlöli, ha ő csak mint „kétlábos járó mell” létezik a világ számára. „Ha nem gondolkodnék, biztosan sokkal boldogabb volnék, ha nem volna puncim, nem ingadoznék állandóan a vibráló érzelem és a könnyek határán.”

Mintha abban bízna, hogy úton lenni jelent boldogságot, hogy a nem gondolás feloldozást hoz. Űrhajós legyek vagy a Hold? Amíg nem döntök, ködbe burkolózom. A szövegforma is hordozza ezt a kettősséget, a fejezetenként egy-egy nagy lélegzetvételnyi mondat, tele csupa vesszővel, a kiegészítésekkel és betoldásokkal maga fűzi tovább a hálót, ami végül átláthatatlan köddé válik. Mert egyszerűbbnek tűnik inni és felszedni bárkit, mint egyedül lenni. Saját stratégiája lesz gyilkosává, amikor belátja, csupa hazugság, és az egyetlennek vélt egérút zsákutcának bizonyul. A harminchét fejezet harminchét lélegzetvétele egyre jobban lelassítja, a könyv végére pedig Laura végre megáll, és szétnéz ebben az utcában: „nem tudom, néha úgy érzem, talán van még bennem élet”. De ehhez az kell, hogy ne akarja analizálni magát, sem a történeteket, hogy a Pilinszky-kötetből kihulló valaha volt közös fotón lévő arcok megidegenüljenek. És ahogy Bartis írta a *Nyugalomban*: ez még nagyon kevés. A valódi munka csak ezután következik („mennyire vágyom arra, hogy szeretni tudjak és hogy szeressenek, hogy milyen kétségbeesetten szeretném, ha szeretnének, és még inkább szeretném, hogy újra képes legyek a szeretetre”). De legalább van miből élni.

A hálóra aggatott férfiak és nők, zeneszámok és kocsmák, szexpozitúrák így válnak egymással behelyettesíthetővé, ezért működik és érthető a bonyolult szerkesztésű időkezelés is. A

folyamat a lényeg, ez az, ami érdekessé teszi a regényt is, a honnan hova. Nem véletlen, hogy egyes fejezeteken belül is akadnak olyan kezdősorok, kezdőmotívumok, amelyek a fejezet végén újra megjelenve már csak alakmásként lesznek jelen, elveszítik korábbi formáikat.

Ha én lennék, nem mondanám meg, ha megmondanám, nem én lennék Spiegelmann Laura.

Szentesi Zsolt

Egy organikus gondolkodó (avagy amikor a műveltség poétikává transzformálódik)

(*Mészöly Miklós: Műhelynaplók. Kalligram, 2007*)

Egy szerző, egy életmű kanonizálódásának, illetve az alkotói munkásság klasszikus értékévé nemesedésének különböző állomásai, fázisai lehetnek. Kezdődik/kezdődhet e folyamat a kritikus-irodalomtörténeti elismertséggel, az egyes művek recepció általi többszörösen hangsúlyozott pozícióba hozásával. (Ennek – *látszólag* paradox módon – még az sem mond ellent, hogy gyakori: a szerző eleinte támadások keresztüzében áll, meg nem értettség, esetleg elutasítás jut osztályrészül.)

Folytatásként az oeuvre kitüntetett(nek vélt) alkotásai az általánosabb irodalomtörténeti folyamatok felmutatásakor is megkerülhetetlennek bizonyulnak, a hagyománytörténet értelmzői processzusában több aspektusból is lényegi funkcióval bírnak, esetenként határköként mutatva fel magukat, akár úgy is, hogy egyszerre előlegzik-generálják-inspirálják azon világmépi-poétikai transzformációkat, melyek később teljeseznek ki, ilyképpen centrális szerepük van (természetesen többnyire más szerzők műveivel együtt) egy lírai vagy epikai paradigmaváltás létrejöttében, vagy akár lefolyásában is. (Tulajdonképpen a Harold Bloom által leírt immanens kanonizáció jelenségének vagyunk ekkor tanúi – fordított módon; amennyiben nem az ún. „hatásiszony”, hanem éppen ellenkezőleg, a pozitív példaadás, a példa-átvétel folyamata megy végbe, ha közvetetten is.) Az egyre elismertebbé válással párhuzamosan már szület(het)nek hosszabb interpretációk, nagyobb lélegzetű, a részkérdéseket is feltárni/megválaszolni igyekvő tanulmányok, sőt, esetleg egy (kis)monográfiát is közreadhat a szaktudomány. Emellett a jelentősebb művek újabb és újabb megjelentetést ér(het)nek meg, vagy talán az életműkiadás is kezdetét veszi/veheti – akár még/már a szerző életében. (E lépést éppenséggel az ún. intézményes autorizáció első lépésének is tekinthetjük.) Ez utóbbi aktusnak nem csupán azon szempontból van jelentősége, hogy egyre könnyebben „elérhetőek” a művek (s

ez, illetve a többedszeri kiadás önmagában is befogadói/vásárlói érdeklődést generálhat), hanem azért is, mert közvetetten jelzi, és egyúttal teszi mindinkább lehetővé a kanonikussá válás egyik Szegedy-Maszácz Mihály (*Irodalmi kánonok, 7*) által is kulcsjelenséggé felfogott elemét, az újraolvasást.

Mészöly Miklós alkotói pályáján, illetve szépprózájának recepcióján végigtekintve nagyjából e fentebb röviden leírt történet sor lefolyását konstatálhatjuk. Kezdetben (az ötvenes évek végétől a hetvenes évek közepéig – azaz, látható, nem is kevés ideig) szerzőnknek jobbra mi jutott a korabeli (hivatalos) irodalmi életben? Leginkább az értetlenkedő elutasítás, írói kvalitásainak alul- vagy leértékelése, a részleges kirekesztettség, ami leginkább két fő okra volt visszavezethető (melyek között persze egyértelmű komplementaritás van, mondhatni egyikből következett a másik és viszont): Mészöly ideológiai-(kultur)politikai szempontból „gyanús elem” volt, az ún. „túrt”, néha a „tiltott” kategóriája alá soroltatott, ugyanakkor művei a magyar epikai hagyománytörténet aspektusából eléggé normatörők, normasértők voltak, s mind világmépileg, mind poétikailag kívül álltak azon, amit akkoriban „fősodor”-nak neveztek, s amit valamiféle követendő példaként állítottak a korabeli írók elé. A hetvenes évek második felében (nem függetlenül az aktuális kultúrpolitika változásaitól, a hangsúlyok finom módosulásától/eltolódásától, valamint attól, hogy hazai szaktudományunk ekkortájt te[he]tte meg első óvatos, kezdő lépéseit annak érdekében, hogy ki-/felszabaduljon a korábban a hatalom által legtöbbször diktatorikusan érvényesített, hegemónná tett marxista irodalomtudományos szemlélet pressziója alól) Mészöly kezdett lassan elismert íróvá válni. (Máig megkérdőjelezhetetlenül kivételes szerepe volt ebben az alkotói kvalitásokat már korábban is meglátó és felmutató Béli Miklósnak). A hetvenes és nyolcvanas évek fordulóján végbemenő prózapoétikai átalakulás pedig már egyértelművé tette több megközelítésben is: szerzőnk (együtt Ottlik Gézával, Mátyás Ivánnal, Konrád Györggyel) előfutára, előlegzője volt e mélyreható, az epikai struktúrákat lényegileg átalakító transzformációnak, ekkor és később született műveivel pedig tevékeny alakítójává/részesévé is lett annak. (Lásd a korábban említett fordítottan érvényesülő immanens kanonizációt!) Az elismerő kritikák mellett alapos elemzések is megjelentek (Thomka Beáta, Balassa Péter), s az előbbi jóvoltából 1995-ben kézbe vehettük a Mészölyről szóló kismonográfiát. Nagyjából ekkortól pedig a Jelenkor Kiadónál kezdetét vette az életműkiadás is. Hiszen e kanonizálódási-klassziczálódási folyamatsor egyfajta fázisaként/részeként tekinthetünk arra a jelenségre, ami az életmű mind teljesebb megismertetését illetve megjelentetését célozza meg. Ez lehet addig nem ismert (például valamilyen oknál fogva kéziratban maradt, vagy épp befejezetlen) művek közreadása, igen korai, később újra soha nem publikált írások ismét olvashatóvá tétele, valamint az alkotó (részben személyes) feljegyzéseinek, leveleinek, naplójának, beszélgetéseinek, jegyzeteinek sajtó alá rendezése. Ez utóbbi munkák eredményei a következő kiadványok: *Volt idő (Mészöly Miklós és Tüskés Tibor levelezése)*, sajtó